

Nasjonalt senter for bergverk og naturstein i Sel kommune

Forstudie

April 2023

Gudbrandsdalsmusea

SEL
KOMMUNE

 Norsk
 TuristUtvikling

Initiativtakere er Sel kommune og Gudbrandsdalsmusea

Velkommen til Sel kommune

Sel kommune har gode og trygge oppvekstvilkår for barn og unge, boligtomter i alle deler av kommunen, muligheter for variert friluftsliv, aktive lag og organisasjoner, et bredt arbeidsmarked og varehandelstilbud samt et spennende kulturtilbud. I Sel kommune bor det 5 531 innbyggere per fjerde kvartal 2021.

Kommunenr: 3437

Otta er kommunesenteret i Sel og regionsenter for Nord-Gudbrandsdalen. Otta har et lite, intimt sentrum med koselige parker, spisesteder, butikker, kjøpesentra og diverse offentlige og private tjenestetilbud. Otta ligger 287 meter over havet, og med boligfeltet Dahle bor det her 2283 innbyggere. I år 2000 fikk Otta bystatus. Otta benevnes gjerne som "Byen ved Rondane". I 2010 innviet vi NGLMS som står for Nord-Gudbrandsdal Lokalmedisinske senter. Dette har styrket pleie- og omsorastilbudet i kommunen.

Adresse

Innbyggertall: 5 548 (3. kvartal 2021)

Areal: 905,05 km² (derav 894,73 land og 10,32 km² vann)

Ordfører: Eldri Siem (Sp)

Kommunenr: 3437

Kommunesenter: Otta

Grunnlagt: 01.01.1908

ismusea inspirerer nåtid og framtid

Norsk / English

Gudbrandsdalsmusea

Kva skjer Utstillingar Saker Avdelingar Kart

Lys levande historie formidla på tre friluftsmuseum, åtte besøkssentre og seks arkiv. Kom, leik og lær – i eventyrlige Gudbrandsdalen!

Organisering av forstudiet

Prosjekteier: Gudbrandsdalsmusea

Prosjektledelse: Norsk Turistutvikling

Styringsgruppe:

- Eldri Siem, ordfører Sel kommune
- Øystein Rudi, direktør Gudbrandsdalsmusea
- Jon Suleng, daglig leder Palmer Gotheim Skiferbrudd, Oppdal
- Cecilie Asp, styreleder Nasjonalparkriket Reiseliv
- Egbert van de Schootbrugge, daglig leder Norsk Kleber

Hvis Nelly fortsatt
skal kunne bo på Otta
når hun blir voksen ...

... må det være
arbeidsplasser
på Otta når hun
blir voksen.

Et lokalsamfunn med mange små og mellomstore bedrifter, er et lokalsamfunn som blomstrer. Det handler ganske enkelt om at arbeidsplasser skaper lys i vinduene, leven i skolegårdene og liv på torget.

Gjennom Bedriftsløftet skal vi bidra til at flere bedrifter lykkes i hele Norge! Les mer om hvordan vi kan hjelpe deg og din bedrift på sparebank1.no/bedriftsløftet

SpareBank 1

Norsk
TuristUtvikling

Forretningsidé

Å etablere et nasjonalt opplevelsessenter på Otta for opplevelse, formidling og undervisning av geologi, bergverk og naturstein.

Målsetting

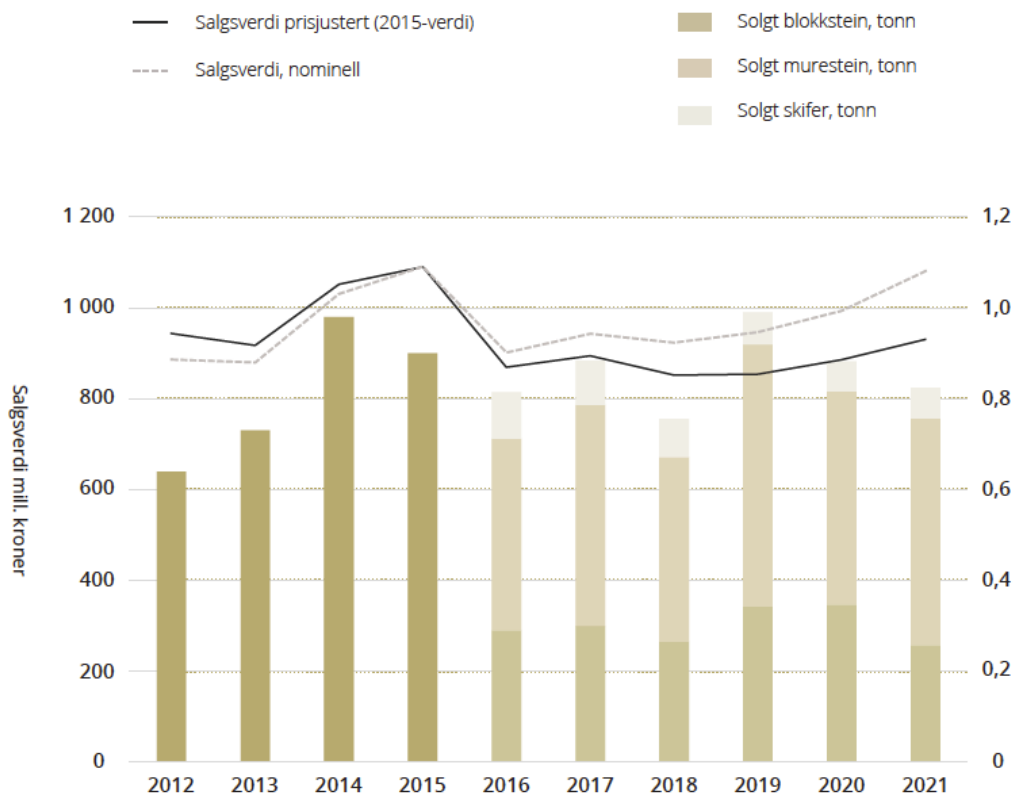
Opplevelsessenteret skal bli et levende og attraktivt besøksmål for turister, tilreisende og lokalbefolkning. Det vil være et utstillingsvindu for næringen samt en læringsarena og møteplass for fag- og kunnskapsmarkedet. Senteret skal bidra til nye arbeidsplasser i regionen og økt rekruttering til bransjen.

Hva ønsker vi å oppnå med senteret?

- Økt oppmerksomhet og kunnskap om naturstein, mineraler og bergverk
- Oppnå status som nasjonalt anlegg for formidling av temaet
- Få flere barn og ungdom til å interessere seg for natur- og geofag, og til å velge en yrkeskarriere innen fagområdet
- Rekruttere flere til bergverks- og natursteinbransjen
- Lede til økt salg av produkter innenfor naturstein, mineraler og bergverk
- Nye arbeidsplasser
- Ny attraksjon som skal tiltrekke turister og tilreisende og skape positive ringvirkninger for øvrig lokalt næringsliv (handel, reiseliv, service)

Naturstein - næringsmessig

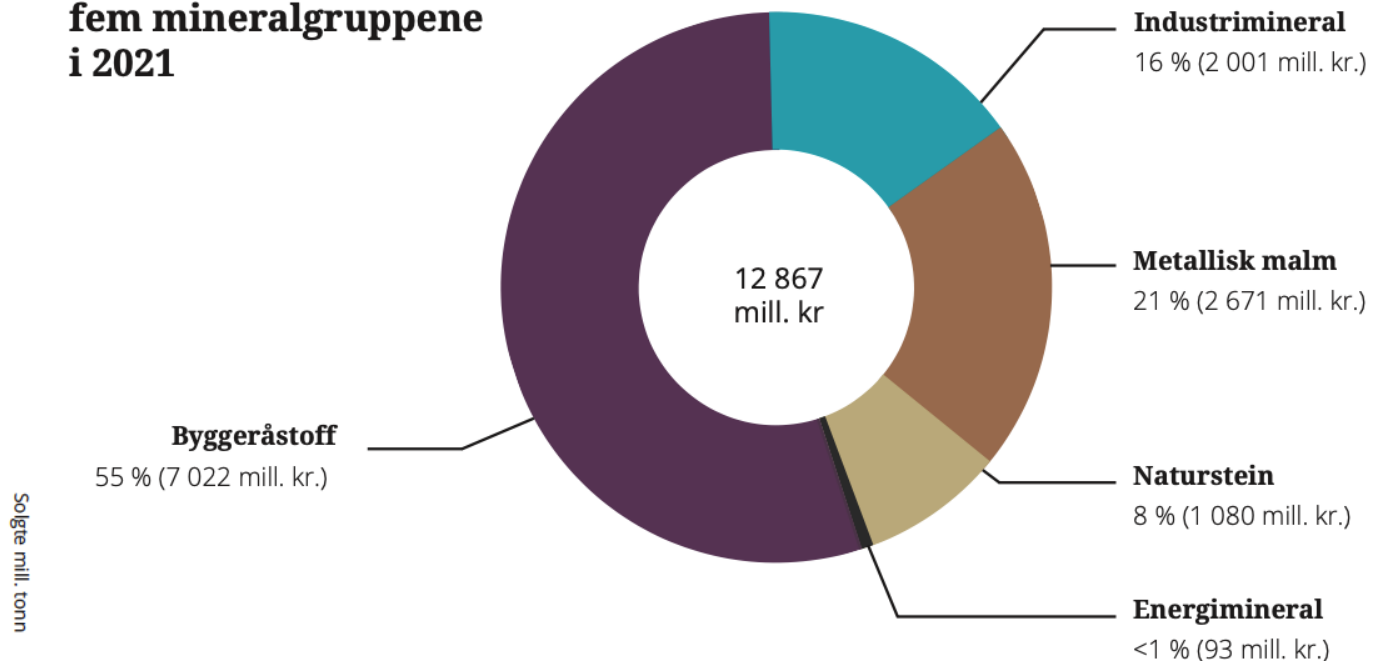
Salgsverdi og solgte tonn naturstein siste 10 år

I figuren er blokkstein, murestein og skifer slått sammen frem til 2015.

Kilde: Harde fakta, Direktoratet for mineralforvaltning

Salgsverdi for de fem mineralgruppene i 2021

Salgsverdien for norsk skifer økte med 14,3 % fra 2020 til 2021.

Skifer er et varig produkt

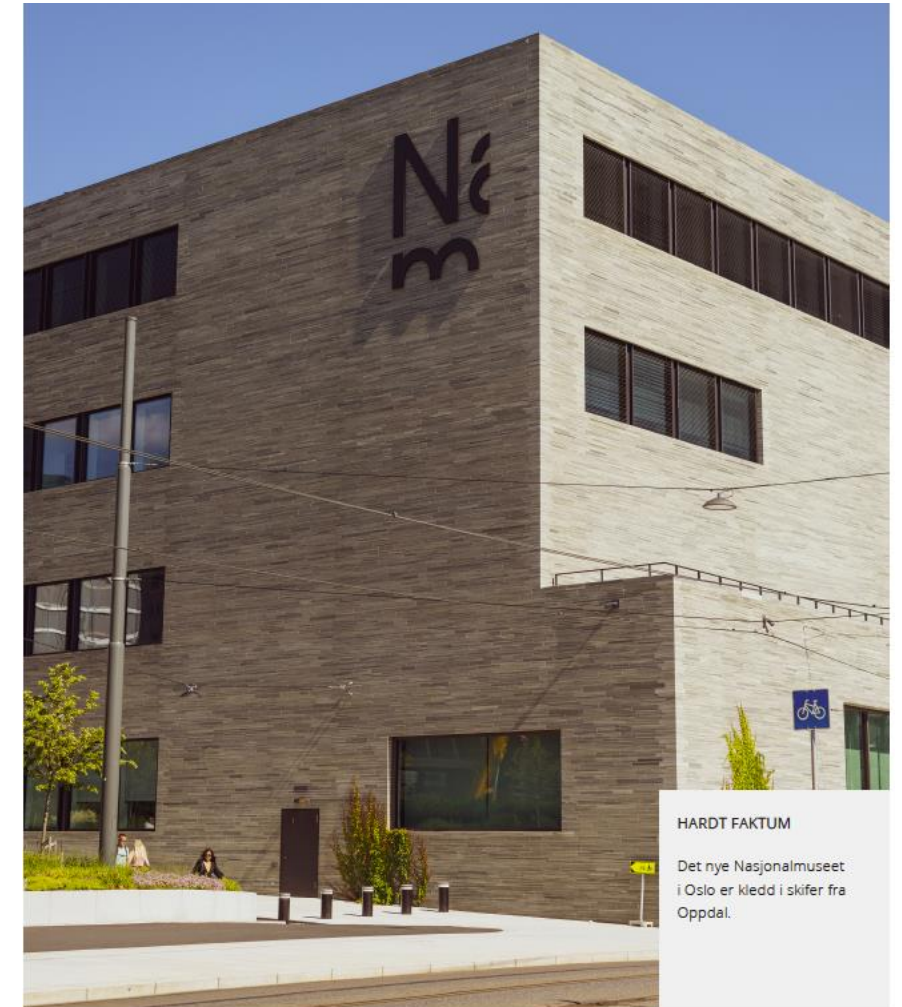

[Home](#) > [Bergindustri](#)

Vikingtidsmuseet: Utstrakt bruk av stein

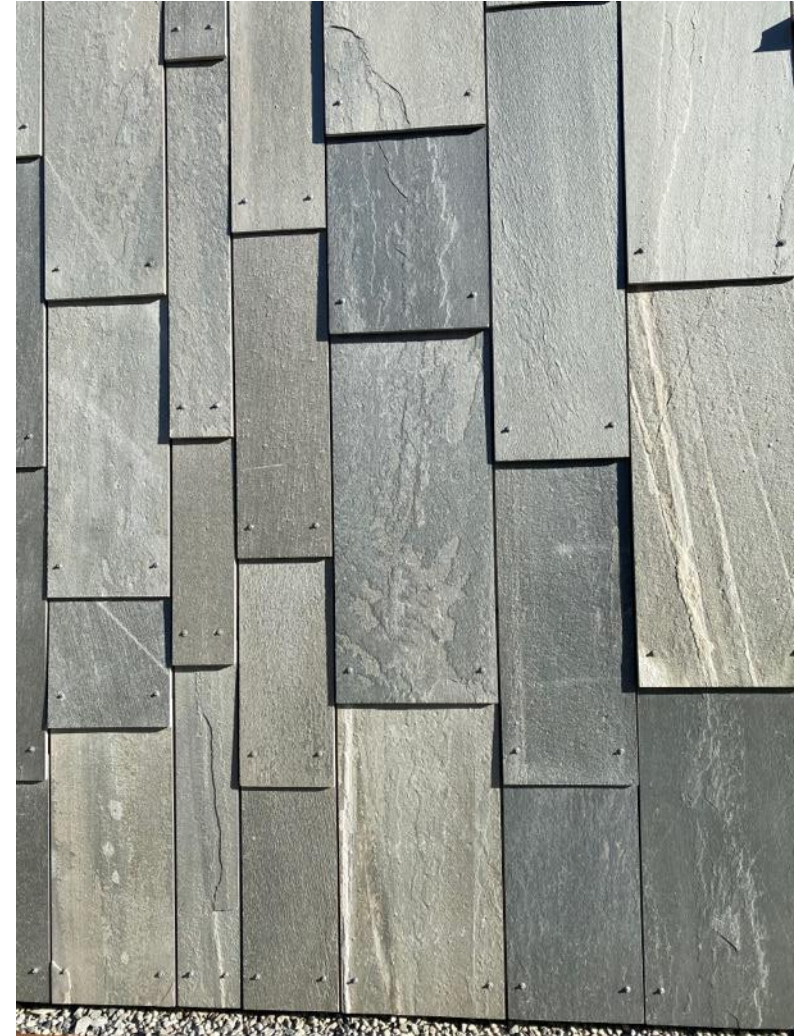
april 7, 2021 08:03

Halfdan Carstens

Eksempel på bruk av skifer i bygg

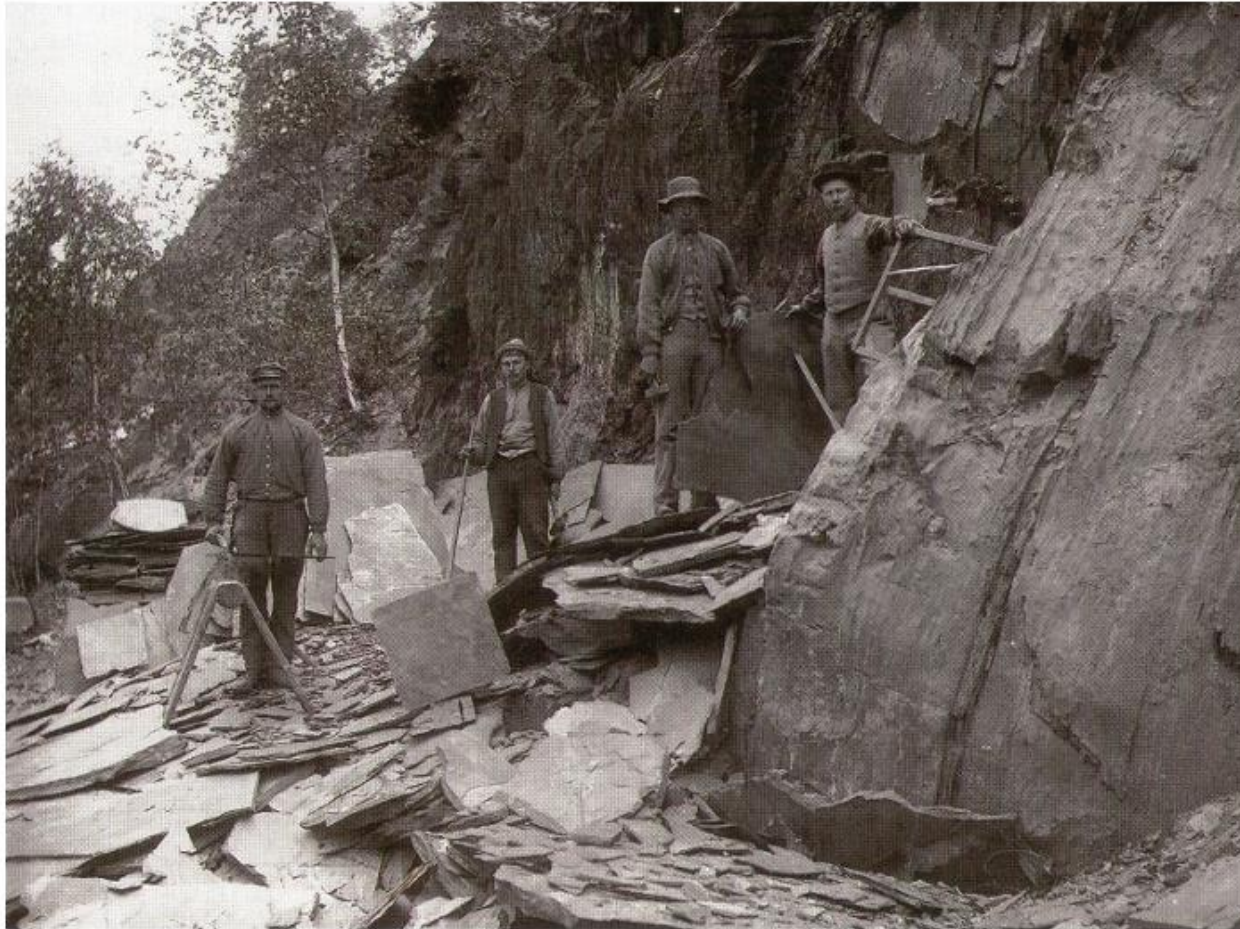
Eksempel på mulig bruk av skifer i bygg

Aftenposten 20.01.2022

Slik ser utbygger og arkitekter for seg at det nye boligprosjektet «Vannkunsten sør» vil se ut med rødlig Otta-skifer. *Illustrasjon: Oslo S Utvikling / Tegnestuen Vandkunsten / 3D Estate*

Otta/Sel er en naturlig lokasjon for et senter for naturstein og bergverk. Her finnes naturressursene, historien og bergverk- og natursteinindustrien.

Otta skiferbrudd 1899. Bildet viser Ole H. Aamots arbeidslag i Ottekren-bruddet. Bildet er hentet fra Sel Historielags bok "Otta gjennom 100 år". Foto: H. H. Lie, 10. oktober 1899, DSS, Maihaugen.

Opplevelsessenter

Det skal være liv, aktivitet og læring.

Man skal kunne se, gjøre og føle.

Signalbygg

Otta Skifer. Scandinavian Golf Club, København. Foto: Henning Larsen Architects

Hovedtema

- Særlig fokus på naturstein og bruk av naturstein
- Hva er naturstein, hvilke typer har vi hvor?
- Næringsmessig bruk av geologiske ressurser, som kleberstein og skifer fra Otta og Oppdal
- Mineralressurser og det moderne samfunn – hva bruker vi mineralene til i vår hverdag?
- Samlinger i bergverkssenteret på Otta kan anvendes i et nasjonalt besøkssenter
- Kobling mot miljø

Geologi

Naturstein

Bergverk

Regan Vest, Rold Skov, Danmark. Skisse: AART architects

Utendørs

- Lek
- Dekorasjon
- Læring
- Sitteplasser
- Klatresteiner

Geologi, natur og landskap er grunnpilaren i norsk turisme

Hvordan er landskapet blitt dannet?

Hvordan har landskapet, naturen og geologien bidratt til bosetting og næringsliv?

Geologi og landskapshistorie er dypt fascinerende når en formidler det på en god måte.

(Bilde fra Ula)

Fokus på miljø og bærekraft

- Miljøvennlig bygg (oppvarming/energi, ventilasjon, smartstyring)
- Bruk av naturlige materialer – i stor grad naturstein
- Naturstein er et naturlig produkt og et miljøvennlig produkt. Naturstein som materiale har lang levetid.
- Utstillinger som fremmer bevissthet rundt miljø og bærekraft, f.eks. innenfor miljøgeologi – bærekraftig utnyttelse av jordens ressurser og hvordan menneskelig aktivitet påvirker klima lokalt og globalt

I det grønne skiftet trenger vi mineraler for fremtidens miljøvennlige teknologi.

Opplevelsene må overgå forventningene!

- Naturstein
  - Hva er naturstein?
  - Hva brukes naturstein til?
  - Hvordan «utvinnes» naturstein?
- Mineraler og geologi
  - Hvilke mineraler bruker vi i dagliglivet og i industrien?
  - Lære om Norges geologiske historie, om mineraler og geologi generelt
- Naturattraksjoner

Lava Centre, Island

Interaktive utstillinger

- Lære om vulkaner
- Hvordan ble Island skapt?
- Hvorfor blir det jordskjelv og vulkanutbrudd?
- Hvilke typer vulkaner er det?
- Hvordan kan man lese landskapet?

Samlokaliseringsfunksjon

Mulig løsning

- Felles foajé (gratis adgang i foajeen)
- Billettsalg og turistinformasjon, eventuelt også kommunalt servicetorg
- Butikk/utsalg av relevante produkter
- Showroom for lokal og nasjonal steinindustri
- Offentlige toaletter
- Kafé/servering
- Bibliotek
- Kontorlokaler for andre aktører
- Annet

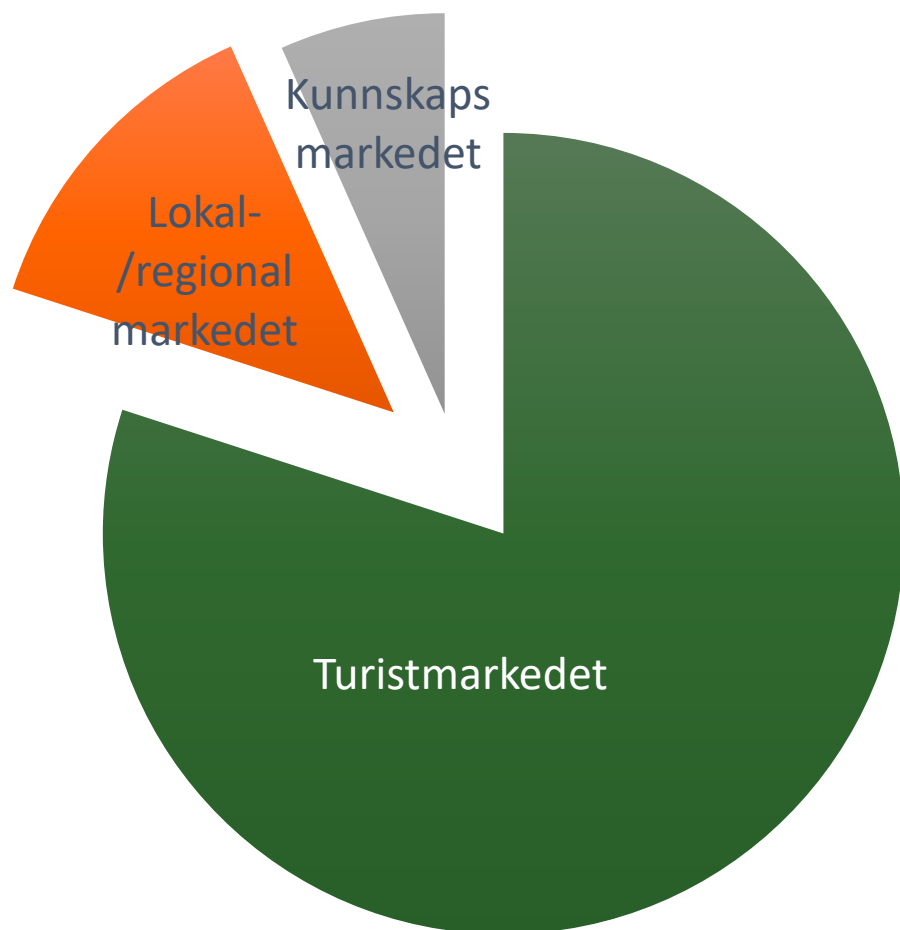
Inntjeningsmuligheter (i driftsperioden)

- Billettsalg
- Salg av lokale varer og relevante produkter
- Kafé/servering
- Offentlig støtte til drift (over Statsbudsjett)
- Utleie av lokaler dersom senteret skal eie bygget selv
- Annet

Målgrupper

1. Turistmarkedet (ferieuker og helger i høysesong)
  - Gjennomreise, individuelle/grupper, oppholds-/overnattingsgjester
2. Lokal-/regionalmarkedet (hele året)
  - Individuelle besøkende, bedrifter, lag og organisasjoner, brukere av private hytter mv.
3. Kunnskapsmarkedet (høst, vinter, vår)
  - Skoleelever/studenter
  - Bransjebesøk (fag-/forskningsmiljø)
  - Lokalt næringsliv (kurs/konferanser)

Foreløpig antatt besøkspotensial for nasjonalt senter for bergverk og naturstein i Sel kommune

Målgruppe	Foreløpig antatt besøkspotensial
1. Turistmarkedet	Ca. 25 000 – 35 000
2. Lokal-/regionalmarkedet	Ca. 3 000 - 8 000
3. Kunnskapsmarkedet	Ca. 1 000 - 4 000
SUM besøkspotensial	Ca. 30 000 - 50 000

Hva er realistisk ambisjonsnivå? Avhenger av flere innsatsfaktorer, som finansiering/økonomi, type utstillinger, type bygg, beliggenhet, ledelse mv.

Mulige samarbeidspartnere

- Natur- og bergverksindustrien lokalt og nasjonalt
- Norsk Bergindustri
- Regional reiselivsnæring og øvrig næringsliv
- Fag-, forsknings- og utdanningsmiljø
  - Norges Geologiske Undersøkelser (NGU)
  - Naturfagsenteret
  - Gudbrandsdalsmusea
  - Arkitekthøyskolen
- Offentlig forvaltning på kommune-, fylkes- og statlig nivå
- Bank-/finansmarkedet og stiftelser

Ringvirkninger av et nasjonalt kunnskaps- og besøkssenter

- Nye arbeidsplasser lokalt for ulike yrkesgrupper
- Økt omsetning for annet lokalt og regionalt næringsliv;
  - handel, overnatting, servering, andre opplevelses-, aktivitets- og kulturaktører, steinindustri mv.
- Rekruttering til naturstein- og bergverksbransjen
- Større oppmerksomhet om natursteinsprodukter
- Omdømmebygging for bergindustrien
- Skatteinntekter
- Økt attraktivitet, publisitet og kjennskap til Otta og Gudbrandsdalen
  - Flere besøkende til regionen
  - Økt oppholdslengde fra de besøkende

Veien videre

Styringsgruppen anbefaler å gå videre med videre planlegging og vurdering av muligheten for etableringen av et nasjonalt senter for bergverk og naturstein.

Hovedoppgavene i et forprosjekt vil være å:

- Se på finansiering av et anlegg. Hvilke aktører kan være med på å bidra økonomisk, med tilrettelegging, faglig kunnskap, bruk av anlegget mv.?
- Skissere hvordan et slikt anlegg kan utformes for å oppnå ønsket attraksjonskraft og nærings- og samfunnsnytte.
- Sambruk med andre funksjoner.

Presentasjon for Omstillingsstyret Styrk Sel tirsdag 18. april 2023

Innlegg Bergindustridagene onsdag 19. April 2023

Naturstein Møteleder: Torger Lingelem

Hvordan sikre et miljøvennlig og bærekraftig valg

12.30-13.30	Norsk naturstein - viktig for en bærekraftig utvikling	Tom Heldal, forsker, Norges geologiske undersøkelse (NGU)	
13.30-14.00	Naturstein, moderne materiale med lange tradisjoner – Status for arbeidet med et nasjonalt senter for bergverk og naturstein i Sel kommune.	Kjell Ove Solbakken, Prosjektleder, Norsk Turistutvikling AS.	
14.00-14.15	Pause		

Hvordan redusere miljøfotavtrykket

14.15-14.45	Nøkkelen til å redusere CO-2 fotavtrykk og samtidig øke muligheten for langsiktig og mere bærekraftig drift på natursteinsuttak	Knut Dale, Daglig leder, Karmøy Naturstein AS	
14.45-15.15	Miljøfotavtrykk i natursteinbruddet	Petter Bye, Daglig leder, Oppdal Sten AS	
15.15-15.45	EPD i praksis for natursteinsbedrifter	Helene Nesheim, bergingeniør, Lundhs AS og Hanne Støvland Jørgensen, Ansvarlig HR, HMS og Bærekraft, Larvikittblokka AS	

Påmelding her:

Oppsummert

- Forstudiet viser at det er interessenter for et nasjonalt senter for bergverk og naturstein.
- Det er grunnlag for å gå videre for å konkretisere idéen, se på sambruksfunksjoner mv.
- Avgjørende å finne fram til bedrifter, bransjer og andre aktører som er villige til å forplikte seg til et samarbeid.
- Dette er en satsing for hele Gudbrandsdalen og for Norge, men det forutsetter særlig en sterk nok kraft lokalt og regionalt.
- I arbeidet med grønn omstilling/bærekraft er dette et næringsområde som har svært gode kvaliteter.
- En satsing vil kreve langsiktighet.